

The article deals with methodology of the social pedagogue of legal education of rural youth that promotes preparing them for life, and the acquisition of skills lawful behavior, tackling everyday situations in accordance with the law, education needs correlate their behavior to the requirements of the laws of the Ukrainian state, the formation of students' key social competence.

One of the most effective forms of socio-pedagogical influence on high school students is a form of indirect influence, which provides them vzayemovyhovnyy influence and cooperation under certain unifying idea. That is why we have developed the idea of the legal club "We - the citizens of Ukraine!"

High efficiency when working with high school students showed a training activity. This work of formation of legal culture encourages high school students preparing for life, their acquisition of skills lawful behavior, search for solutions to everyday situations, according to law, education needs correlate their behavior to the requirements of the laws of the Ukrainian state, development of students' key social competencies.

Legal education, methods of legal education of high school students, the legal club, forms the legal work of the club.

УДК 070:378+81

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Н.О. Зуєнко, кандидат педагогічних наук

У статті розглядається сутність комунікативної компетентності майбутніх перекладачів. Проаналізовано поняття «професійна компетентність», «професійна підготовка». Висвітлено види навчальної діяльності: квазіпрофесійна діяльність, яка відтворює умови, динаміку виробництва і відносини зайнятих у ньому людей; навчально-професійна діяльність, виражається в дослідницькій діяльності студента (підготовка доповідей і виступів на конференціях). Висвітлено методи, що використовуються в процесі професійної підготовки: метод аналізу конкретних ситуацій, метод кейсів, дослідницький метод.

Компетентність, комунікативна компетентність, професійна підготовка перекладачів, діяльність, методи.

Постановка проблеми. Україна початку ХХІ століття перебуває на етапі трансформації суспільного розвитку й радикальних перетворень у сфері освіти, що пов'язані з інтеграцією України в європейське освітнє середовище. В зв'язку з цим особливого значення набувають теоретико-методологічні, соціально-психологічні, організаційно-педагогічні та методичні аспекти проблеми повноцінного гуманістичного розвитку

© Н.О. Зуєнко, 2014

майбутніх перекладачів у напрямі сформованості у них професійної компетентності [4, с. 91].

На основі **аналізу останніх досліджень** О. Бабаян, Г. Беженар, Л. Волошко, О. Євсюкова, Л. Карпової, Т. Коваль, Т. Малої, І. Мельничук, І. Полубоярини, Г. Монастирної, Н. Лалак, К. Осадчої, О. Онаць, Ю. Пінчук, В. Поліщук, Л. Романишиної, Л. Шевчук, І. Ярощук і керуючись вітчизняними та зарубіжними нормативними документами, результатами емпіричних пошуків, професійну компетентність перекладача можна визначити як широке, багатопланове, інтегральне поняття, яке означає міру оволодіння професією перекладача, виявляється в адекватності розв'язання фахових завдань.

Професійна діяльність перекладача має забезпечити комунікацію між учасниками, які, володіючи різними мовними кодами, часто, навіть, не вступають у безпосередній контакт, обмежившись іншомовним текстом [10].

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості формування окремих аспектів професійної іншомовної компетентності висвітлюються в роботах В. Баркасі, Н. Гез, З. Підручної, В. Шляхової, О. Пометун та ін. При оцінці професійних навичок особистості широкого вжитку набуло поняття «професійна компетентність». С. Молчанов трактує професійну компетентність як «коло запитань, в яких суб'єкт володіє знаннями, досвідом, сукупність яких відображає соціально-професійний статус і професійну кваліфікацію», а також деякі індивідуальні особливості, які забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності [6, с. 12]. Поняття «професійної компетентності перекладача» не має одностайного і чітко сформульованого визначення. А. Гребенщикова визначає професійну компетентність перекладача як складову характеристику особистості фахівця з перекладу, що складається не тільки з лінгвістичної та психологічної компетенції, а й включає поняття інформаційної компетенції [5, с.33]. Саме компетенція дозволяє перекладачеві ефективно здійснювати його перекладацьку діяльність. Компетентний перекладач – той, який крім досконалого володіння мовами оригіналу та перекладу, може правильно приймати перекладацькі рішення, усвідомлює свою роль як міжкультурного посередника в процесі комунікації [5, 6].

Отже, майбутні перекладачі повинні не тільки володіти навиками перекладу, а й усвідомлювати цінності перекладацької професії, зосередитись на соціальних, суспільних та гуманістичних цілях своєї перекладацької роботи.

У сучасній науці поряд з визначенням поняття «професійна компетентність» важливим є визначення поняття «професійна підготовка», яке пов'язується з професійним навчанням і відображає процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками, необхідними для самостійної професійної діяльності:

– система професійного навчання, що має на меті прискорене придбання навичок, необхідних для виконання певної роботи , групи робіт [9, с. 223];

– процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками, що дозволяють виконувати роботу в певній галузі діяльності [8 , с.482].

На думку А. Вербицького, професійна підготовка перекладача відбувається за традиційним навчанням. Недоліком традиційного навчання є теоретична спрямованість підготовки майбутнього фахівця, розрив між тими завданнями, які він виконує в процесі навчання, і тими, з якими він стикається в майбутній професійній діяльності. Дану проблему вирішує технологія контекстного навчання, у рамках якої відбувається об'єднання теоретичної і практичної підготовки майбутніх перекладачів, крім того, студенти набувають знання в контексті майбутньої професійної діяльності. На думку багатьох дослідників (Н. Борисова , А. Вербицький , В. Голуб, Т. Гордієнко, Ф. Пеларін, Н. Пасічна, А. Федорова) контекстне навчання створює оптимальні умови для придбання студентами особистісного сенсу в процесі навчання. Технологія контекстного навчання, як вказує А. Вербицький [1, 2, 3], містить у собі три форми діяльності: *навчальну діяльність академічного типу, квазіпрофесійну діяльність та навчально- професійну діяльність*. У ході *навчальної діяльності академічного типу* здійснюється передача і засвоєння інформації. Найпоширенішою формою такої діяльності є традиційні лекції і семінари, різні види лекцій (проблемна лекція, лекція з запланованими помилками, бінарна лекція, лекція-прес- конференція), що носять проблемний характер, в ході яких формуються моделі дій фахівців. У процесі *навчальної діяльності* відбувається засвоєння предметних знань, розвиток комунікативних умінь, породження пізнавальної мотивації, ставлення до обраної професії. Студенти отримують знання про типи тексту мови оригіналу і перекладу, їх особливості, подібності і відмінності, способи досягнення еквівалентності при перекладі, основи перекладацького аналізу, основних трансформаціях, які дозволяють виконувати переклад на професійному рівні, також навички роботи з текстом.

Провідним видом діяльності на практичних заняттях є *квазі- професійна діяльність*, яка передбачає відтворення в аудиторних умовах умов і динаміки реалій. Найбільш яскрава форма *квазіпрофесійної діяльності* – імітаційна, рольова гра. Засобами таких ігор створюється можливість «програти ситуацію» навчально-виховного процесу з різних позицій, що дає можливість зрозуміти психологію її учасників, і у свою чергу набути певного досвіду професійної діяльності.

Квазіпрофесійна діяльність відтворює умови, динаміку виробництва і відносини зайнятих у ньому людей. У процесі *квазіпрофесійної діяльності* інформація і знання, отримані в ході навчальної діяльності академічного типу, знаходять своє відображення в конкретних ситуаціях, що імітують майбутню професійну діяльність (моделювання процесу усного перекладу, переклад з аркуша, здійснення ділової переписки,

моделювання процесу ділових переговорів, обговорення актуальних тем у вигляді рольових і ділових ігор).

Навчально-професійна діяльність відбувається в процесі дослідницької діяльності студента (підготовка доповідей і виступів на конференціях), навчальної та виробничої практик, у курсовому і дипломному проектуванні, де раніше отримані знання та вміння закріплюються і застосовуються на практиці. Форма роботи учасників освітнього процесу може бути колективною. У такому випадку у студентів розвивається вміння працювати в команді, налагоджувати контакт з оточуючими, формується соціальна компетентність, необхідна для здійснення успішної професійної діяльності.

Отже, у процесі оволодіння даними видами діяльності відбувається формування фахівця, готового до роботи, який застосовує отримані теоретичні та практичні знання, вміння та навички у дослідницькій роботі, прагне створити щось нове й актуальне. Професійна підготовка майбутніх перекладачів із застосуванням технології контекстного навчання здійснюється більш успішно.

Одним із прийнятних методів, що використовуються в процесі контекстного навчання є *метод аналізу* конкретних ситуацій або метод кейсів. Основна функція методу полягає в тому, щоб навчити студентів вирішувати складні проблеми, аналізувати інформацію і вибирати з безлічі альтернативних рішень найбільш оптимальне, відповідне конкретній ситуації, при цьому особливу увагу необхідно приділяти вдосконаленню у студентів умінь слухати і розуміти інших людей, розвитку у них навичок міжособистісної взаємодії [4, с. 382]. Аналіз конкретних ситуацій відіграє свою позитивну роль у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів, оскільки:

- знання не підносяться в готовому вигляді, студенти самостійно здійснюють пошук оптимального рішення;
- відбувається зміна пасивної ролі студента в навчальному процесі на активну, виникає необхідність доводити і відстоювати власну точку зору, взаємодіяти, вести діалог;
- у процесі аналізу конкретної ситуації паралельно закріплюються раніше набуті навички письмової та мовної комунікації;
- аналіз конкретних ситуацій дозволяє студентам породжувати мову на основі власних думок і висновків, без опори на готовий текст.

Застосування в процесі контекстного навчання *кейс - методу* дозволяє обмінюватися поглядами на проблему та ситуації і шляхів її вирішення. На основі кейс-методу розглядається, обговорюється і вирішується проблема, що є основою конкретної ситуації. *Дослідницький метод* можна використовувати як складову дослідного кейса, мета якого полягає в отриманні нового знання і поведінки щодо конкретної ситуації.

Використання методу аналізу конкретних ситуацій спільно з кейс-методом дозволяє сформувати більш високий рівень професійної компетентності майбутніх перекладачів за рахунок підвищення рівня сформованості кожного її компонента:

- лінгвістичного (весь процес роботи з кейсом здійснюється іноземною мовою, отже, майбутні перекладачі отримують знання про лексичну, граматичну, синтаксичну системи досліджуваної мови, використовуваних конструкцій і кліше, оборотів мови, стилів спілкування і типів тексту);
- культурного (кейси з реального життя країни досліджуваної мови знайомлять учнів з її культурою, збагачують їх фонові знання);
- інформаційно-технологічного (пошук і обробка інформації вимагає знання лексикографічних та електронних ресурсів);
- перекладацького (моделювання ситуації вчить вести себе в ситуації перекладу, шукати найбільш вдалі мовні засоби в умовах обмеженої кількості часу);
- компенсаторного (імітація процесу перекладу на основі аналізу конкретних ситуацій вчить майбутніх перекладачів долати мовний бар'єр);
- професійно-особистісного компонента (аналіз конкретної ситуації передбачає самостійний пошук рішення проблеми, глибокий аналіз ситуації, вміння працювати в команді).

Висновки. Отже, поєднання даних методів передбачає створення власного проекту на основі існуючої конкретної ситуації. Застосування методу аналізу та кейс-методу з опорою на технологію контекстного навчання дозволяє підвищити рівень сформованості професійної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки.

Перспективними напрямками подальших наукових розвідок полягають у більш детальному розгляді умов формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів та реалізації їх у фаховій діяльності

Список літератури

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: метод. пособие. – М.: Высшая школа, 1991. – 207 с.
2. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения. – М.: ИЦ ПКПС, 2004. – 84 с.
3. Вербицкий А. А. Проблемы гуманизации образования в условиях новой образовательной парадигмы. – М.: РИЦ МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2006. – С. 17-18.
4. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців сільського господарства / Л. В. Вікторова // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (9–11 квіт. 2009 р., Ялта). – Ялта: РВВ КГУ, 2009. – С. 90–95.
5. Гребенщикова А. В. Формирование профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами информационно-коммуникационных технологий: Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Гребенщикова Александра Вячеславовна.-Челябинск, 2005.- 179 с.4.
6. Молчанов С. Г. Теоретическая и практическая аттестация педагогических руководящих работников образовательного учреждения. – Челябинск: Изд-во Челяб. гос. ун-та, 1998. – 255 с.
7. Носонович Е. В., Мильруд Р. П. Параметры аутентичного учебного текста. – М.: Иностранные языки в школе. – 1999. – № 1. – С. 11–18.